

Nationella och regionala mål

Ett flertal av de nationella målen för olika verksamheter påverkar direkt eller indirekt den kommunala fysiska planeringen. Det gäller till exempel miljömål, transportpolitiska mål, Agenda 21, hälsopolitiska mål, handlingsprogram för arkitektur, m.m.

Miljömål

Regeringens övergripande mål för det miljöpolitiska arbetet är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. I miljömålen anger regeringen hur miljöpolitiken på olika områden ska utformas för att detta övergripande mål ska kunna nås. Miljömålen tillsammans med program för t.ex. energi, transporter, regionalpolitik, sysselsättning, konsumentpolitik, bostadspolitik, jordbruk samt arkitektur, formgivning och design är viktiga delar i det samlade arbetet för en hållbar utveckling.

De övergripande generationsmålen och den nya strukturen innebär ett nytt sätt att arbeta inom miljöpolitiken. I ett globalt perspektiv behöver resursanvändningen effektiviseras. Som ett möjligt mått på den nödvändiga minskningen har inom FN-systemet lanserats begreppet faktor 10, som innebär att i-ländernas resursanvändning i ett generationsperspektiv grovt räknat behöver bli tio gånger effektivare.

Riksdagen har därför i 1998 års miljöproposition, Svenska miljömål, lagt fram en ny struktur för arbetet med miljömål. I denna struktur ingår de 15 nationella miljökvalitetsmålen, riktlinjer för resurseffektivitet samt riktlinjer för samhällsplaneringen.

Miljökvalitetsmålen tydliggör den ekologiska dimensionen i begreppet hållbar utveckling. De beskriver den kvalitet eller det tillstånd för den svenska miljön och dess natur- och kulturresurser som är långsiktigt ekologiskt hållbart. Delmål till miljökvalitetsmålen och åtgärder för att nå dem bör utformas med utgångspunkt i följande fem grundläggande värden:

- Människors hälsa
- Den biologiska mångfalden och naturmiljön
- Kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena
- Ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga
- En god hushållning med naturresurser

Frisk luft: Luften skall vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Grundvatten av god kvalitet: Grundvattnet skall ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Levande vattendrag och sjöar: Sjöar och vattendrag skall bevaras så de blir ekologiskt hållbara och variationsrika livsmiljöer samt ger förutsättningar för friluftsliv.

Myllrande våtmarker: Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet skall bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Hav i balans samt levande kust och skärgård:

Ingen övergödning: Halterna av gödande ämnen i mark och vatten skall inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, biologisk mångfald eller användning av mark och vatten.

Bara naturlig övergödning: Onaturlig försurning av marken och korrosion av kulturföremål eller byggnader skall motverkas.

Levande skogar: Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Ett rikt odlingslandskap: Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Storslagen fjällmiljö:

God bebyggd miljö: Städer, tätorter och annan bebyggd miljö skall utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Giftfri: Miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

Säker strålmiljö: Människors hälsa och den biologiska mångfalden skall skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön.

Skyddande ozonskikt: Ozonskiktet skall utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

Begränsad klimatpåverkan: Halten av växthusgaser i atmosfären skall stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig.

Prop. 2000/01:130
15 nationella miljökvalitetsmål

Agenda 21

Sverige har antagit handlingsprogrammet Agenda 21 vid FN:s konferens för miljö och utveckling i Rio 1992. Handlingsprogrammet för det 21:a århundradet syftar till att skapa en långsiktig hållbar utveckling och har anammats av såväl centrala som lokala myndigheter över hela världen. I Sverige har kommunerna i samråd med befolkningen utarbetat lokala Agenda 21-program. Höörs första Agenda 21-dokument antogs av kommunfullmäktige 1998.

Faktorer som karaktäriserar en hållbar utveckling ur ett ekologiskt perspektiv är bl.a. att utsläppen av restprodukter till luft, mark och vatten begränsas till nivåer som natur och människor tål, att den biologiska mångfalden bevaras, att vi hushåller med ändliga resurser och att ekosystemens produktionsförmåga bevaras. Vi måste också skydda och bevara de estetiska och kulturella värden som är förknippade med naturen.

Den fysiska samhällsplaneringen har genom de ändringar som genomförts av plan- och bygglagen fått uppgiften att medverka till att bygga ett ekologiskt hållbart samhälle. Ändringarna innebär att en ändamålsenlig och långsiktig hållbar struktur av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder ska utvecklas samt att den biologiska mångfalden ska bevaras.

Transportpolitiska mål

Den övergripande utgångspunkten för transportpolitiken är att den ska bidra till en socialt, kulturellt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar utveckling. Transportpolitiken syftar till att uppnå överordnade välfärds mål. Det övergripande målet är att säker-

ställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktig hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet.

Ett tillgängligt transportsystem

Transportsystemet skall utformas så att medborgarnas och näringslivets grundläggande transportbehov kan tillgodoses.

En hög transportkvalitet

Transportsystemets utformning och funktion skall medge en hög transportkvalitet för näringslivet.

En säker trafik

Det långsiktiga målet för trafiksäkerheten skall vara att ingen skall dödas eller skadas allvarligt till följd av trafikolyckor.

En god miljö

Transportsystemets utformning och funktion skall anpassas till krav på en god och hälsosam livsmiljö för alla, där natur- och kulturmiljö skyddas mot skador. En god hushållning med mark, vatten, energi och andra naturresurser skall främjas.

En positiv regional utveckling

Transportsystemet skall främja en positiv regional utveckling genom att dels utjämna skillnader i möjligheterna för olika delar av landet att utvecklas, dels motverka nackdelar av långa transportavstånd.

Ett jämställt transportsystem

Transportsystemet skall utformas så att det svarar mot både kvinnors och mäns transportbehov. Kvinnor och män skall ges samma möjligheter att påverka transportsystemets tillkomst, utformning och förvaltning och deras värderingar tillmäts samma vikt.

Prop. 2001/02:20 Transportpolitiska mål

Hög transportkvalitet för näringslivets utveckling

Folkhälsan

Nationella folkhälsokommittén har haft till uppgift att utarbeta nationella mål för hälsoutvecklingen. Kommittén har överlämnat betänkandet, SOU 2000:91 "Hälsa på lika villkor - nationella mål för folkhälsan", till regeringen.

Utgångspunkten är en humanistisk människosyn, vilket innebär alla människors lika värde samt att de enskilda individerna har frihet att handla. De förslag som kommittén lägger fram syftar till att förebygga den ohälsa som innebär att individens frihet hämmas. Folkhälsan och socialt hållbar samhällsutveckling innehåller faktorer som livskvalitet, delaktighet/demokrati trygghet m.m. Flera faktorer har betydelse för att kunna uppnå bättre folkhälsa och socialt hållbar samhällsutveckling.

Kommittén har formulerat sex övergripande riktlinjer för samhällsutvecklingen. Dessa övergripande riktlinjer ligger sedan till grund för de nationella folkhälsomålen.

- *Stärk det sociala kapitalet*
- *Utveckla goda uppväxtvillkor*
- *Förbättra villkoren i arbetslivet*
- *Skapa en god fysisk miljö*
- *Stimulera hälsofrämjande levnadsvanor*
- *Utveckla en god infrastruktur för hälsofrågor*

Kommittén föreslår 18 hälsopolitiska mål med inriktning på bestämningsfaktorerna för hälsan respektive den infrastruktur som behövs för att kunna påverka hälsan. Nedan redovisas rubrikerna på de olika målen samt en kort beskrivning av de mål som har den största kopplingen till fysisk planering.

Grönområden för rekreation är viktiga för barn och ungdom

Stark solidaritet och samhällsgemenskap
Stödjande sociala miljöer för individen
Trygga och jämlika uppväxtvillkor
Hög sysselsättning
Ökad fysisk rörelse
Goda matvanor
Trygg och säker sexualitet
Minskat tobaksbruk
Minskat skadligt alkoholbruk
Ett narkotikafritt samhälle
En mer hälsoinriktad hälso- och sjukvård
Ett samordnat folkhälsoarbete
Långsiktig satsning på forskning, metodutveckling och utbildning
Saklig hälsoinformation

God arbetsmiljö

En god arbetsmiljö handlar om en anpassning av fysiska och psykiska arbetskrav till individens förutsättningar, ökat inflytande och utvecklingsmöjligheter i arbetet och minskat övertidsarbete. Den snabba ökningen av stressrelaterade långtidssjukskrivningar antyder att förändringarna på arbetsmarknaden kan vara ett hot mot folkhälsan på sikt.

Tillgängliga grönområden för rekreation

Man vet idag att naturen är en särskilt läkande kraft mot olika stresstillstånd. Behovet finns därför av bullerfria och säkra grönområden i närheten av bostadsområden, stimulerande förskole- och skolgårdar för barn och bra utemiljöer vid särskilda boendeformer för äldre och funktionshindrade.

Sunda inne- och utemiljöer

Förekomst av radon, fukt och otillräcklig ventilation samt utsatthet för passiv rökning är särskilt angelägna att uppmärksamma. När det gäller utemiljön är god bebyggd miljö, säker strålmiljö, frisk luft, rent dricksvatten och en giffri miljö betydelsefull.

Skadesäkra miljöer och produkter

Det är en viktig hälsofråga att skapa miljöer som minskar risken för skador. Uppmärksamhet ska därför fästas på betydelsen av skadesäkra hemmiljöer, trafikmiljöer och andra offentliga miljöer. Dessutom är en minskad användning av hälsofarliga och allergiframkallande produkter angelägen.

SOU 2000:91 Nationella mål för folkhälsan

Naturen är en särskilt läkande kraft mot olika stresstillstånd

Region Skåne

Försöksverksamheten i Skåne med regionalt självstyre har skapat nya förutsättningar för det regionala utvecklingsarbetet. I utvecklingsprogram för Skåne redovisas fyra strategier hur Skåne ska närma sig målbilden om den framtida regionen. Det ska vara ett landskap som präglas av tillväxt attraktionskraft, bärkraft och balans. De fyra strategierna är:

- *Håll samman Skåne*
- *Stärk konkurrenskraften*
- *Utnyttja det geografiska läget*
- *Stimulera initiativkraften*

I utvecklingsprogrammet är det den långsiktiga inriktningen som eftersträvas och det ger aktörerna i Skåne underlag för prioriteringar när de ska fatta beslut om konkreta åtgärder.

Många aktörer svarar för de insatser som görs för Skånes utveckling. Region Skåne konkretiserar sina insatser i sektorsplaner, verksamhetsplaner, projekt och årliga budgetar. Samtidigt fungerar Region Skåne som en samordnande och koordinerande part i utvecklingsarbetet. Exempel på detta är arbetet inom Skånes Tillväxtavtal, som bedrivs genom ett så kallat partnerskap, och inom arbetet med den regionala transportinfrastrukturplaneringen (RTI-planen), som bedrivs i nära samarbete med bl.a. Banverket, Vägverket, Länsstyrelsen, kommunerna och andra organisationer.

Tillväxt

Målet innebär inte bara utveckling av ekonomi, näringsliv och sysselsättning, utan även att ta tillvara och utveckla kunskap och kompetens, miljövärden, kultur och livskvalitet och andra kvalitativa resurser.

Attraktionskraft

Det ska vara attraktivt att leva och verka i Skåne för människor, företag och organisationer. Livsvillkoren ska vara lockande. Det ska finnas en mångfald och kvalitet i allt vad gäller arbete, boende, utbildning, kultur, natur, fritid, kommunikationer, vård och omsorg, liksom ren luft och rent vatten.

Bärkraft

Bärkraft betyder långsiktighet och ekonomisk, ekologisk och social uthållighet. Miljövärden, kultur-, natur- och andra tillgångar ska brukas men inte förbrukas. Den biologiska mångfalden ska skyddas, bevaras och utvecklas.

Balans

Varje del av Skåne ska utvecklas på sina egna villkor, dock så att helheten beaktas. De särskilda förutsättningar och resurser för tillväxt och utveckling som finns i olika delar ska främjas och tas tillvara. Ett samhälle i balans är ett samhälle med minskande sociala klyftor och minskande segregation; ett samhälle där olika generationer och olika etniska grupper kan mötas.

Utvecklingsprogram för Skåne

Bosjökloster har stor attraktionskraft i Skåne

Handlingsprogram för arkitektur, m.m.

Arkitektur, formgivning och design är en del av vår kultur och vårt samhälle. Det vi bygger och de föremål vi formger skapar den omgivning som påverkar vårt sätt att leva. Därför måste vår omgivning uppfylla höga krav på kvalitet ur bl.a. funktionell, teknisk, ekologisk och estetisk synvinkel. Våren 1998 antog riksdagen ett arkitekturpolitiskt handlingsprogram, "Framtidsformer - ett handlingsprogram för arkitektur, formgivning och design".

Handlingsprogrammet utgör inledningen till en långsiktig process för förbättrad kvalitet i den byggda miljön. Vissa frågor behöver dock utvecklas vidare, det gäller särskilt inom områdena formgivning och design samt park och landskap. I frågor om arkitektur, formgivning och design är det av stor vikt hur staten genom egna åtgärder kan stimulera också andra att lyfta fram kvalitetsfrågor i den byggda och formade miljön. Vidare betonas värdet av debatt och ökad insikt kring dessa frågor.

I handlingsprogrammet används begreppen arkitektur och formgivning. De avser i sammanhanget planering och gestaltning av miljön i vid bemärkelse och omfattar allt från stadsbyggnadskonst, utformning av bebyggelsemiljöer landskapsarkitektur, byggnadskonst och inredning till utformning av föremål.

Arkitektur, formgivning och design skall ges goda förutsättningar för sin utveckling

Alla är påverkade av hur det ser ut där man dagligen vistas. Lagar och andra regelverk ska bidra till en god utformning, förvaltning och skötsel av byggnader, städer, parker och infrastruktur. Betydelsen av god design och formgivning för den ekonomiska utvecklingen och som konkurrensfaktor bör uppmärksammas mer.

Kvalitet och skönhetsaspekter skall inte underställas kortsiktiga ekonomiska överväganden

När kortsiktiga ekonomiska överväganden tar över riskerar man att skapa miljöer och föremål som inte är användbara och som därför får en begränsad livslängd. För att kunna utveckla Sverige till ett hållbart samhälle krävs ett mer långsiktigt tänkande.

Kulturhistoriska och estetiska värden i befintliga miljöer skall tas tillvara och förstärkas

När man bygger nytt och förnyar den befintliga miljön ska det göras med hänsyn till den äldre bebyggelsens värden, naturens förutsättningar och helhetsmiljön.

Intresset för hög kvalitet inom arkitektur, formgivning, design och offentlig miljö skall stärkas och breddas

För att nå goda resultat krävs en bred medverkan och ett levande intresse från allmänhetens sida. Det kräver i sin tur en bred offentlig debatt och ökad satsning på utbildning.

Offentligt och offentligt understött byggande, inredande och upphandlande skall på ett föredömligt sätt behandla kvalitetsfrågor

Det är särskilt betydelsefullt att staten, landstingen och kommunerna och deras bolag tar stor hänsyn till kvalitetskrav vid byggande, förvaltning och inredning av sina byggnader. De offentliga byggnaderna har ett högt symbolvärde.

Svensk arkitektur, formgivning och design skall utvecklas i ett fruktbart internationellt samarbete

För en god inhemsk utveckling krävs ett ökat internationellt samarbete och utbyte.

Prop. 1997/98:117 Handlingsprogram för arkitektur, formgivning och design.

Höörs mölla har kulturhistoriska och estetiska värden

Klockarebackens kapell är ritat i en stil som kan betecknas som poetisk nybrutalism och utgör ett av de mer sublimes byggnadsverken i det skånska landskapet

Vid nybyggnad och förnyelse av den befintliga miljön ska hänsyn tas till befintliga värden och helhetsmiljön